

Проф. др Миле Дмичић

ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

doi: 10.7251/SPM1346225D

ЗАКОН О НОТАРИМА

С обзиром на то да је у току поступка оспорена одредба Закона о нотарима усаглашена са Уставом, а Суд није оцијенио да треба донијети одлуку због тога што нису отклоњене последице неуставности, одлучено је да се обустави поступак за оцјењивање уставности члана 6. Тачка 1. Закона о нотарима.

И з о б р а з л о ж е њ а

Предраг Барош из Бање Луке дао је Уставном суду Републике Српске иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности члана 6. тачка 1. Закона о нотарима („Службени гласник Републике Српске“ бр. 86/04, 2/05, 74/05, 76/05, 91/06). Давалац иницијативе наводи да оспорена одредба није у сагласности са одредбама чл. 33. и 39. став 3. Устава Републике Српске као ни са чланом 25. став 1. тачка ц) Међународног пакта о грађанским и политичким правима из 1966. године. Оспоравајући наведену одредбу Закона о нотарима, којом је прописано да полагању нотарског испита може приступити лице које је најмање три године провело на раду као нотарски помоћник у смислу овог закона, давалац иницијативе тврди да ће, након 13. октобра 2012. године, полагање нотарског испита бити доступно само лицима са трогодишњим стажом нотарског помоћника, као и да ће нотар имати пресудан утицај на избор нотарског помоћника, иако конкурс формално расписује Министарство правде Републике Српске, а одлуку о избору

доноси Нотарска комора. Уз то, по мишљењу даваоца иницијативе, оспорена одредба води арбитрарности и злоупотреби дискрецио-них овлашћења нотара и као таква представља дискриминацију те ограничава приступ нотарској служби као јавној служби.

Чланом 6. Закона о нотарима („Службени гласник Републике Српске“ бр. 86/04, 2/05, 74/05, 76/05, 91/06) прописани су услови за приступање полагању нотарског испита. Оспореном тачком 1. овог члана прописано је да полагању нотарског испита може приступити лице које је најмање три године провело на раду као нотарски помоћник у смислу овог закона, а тачком 2. да за вријеме прелазног периода од осам година након ступања на снагу овог закона полагању нотарског испита може приступити и лице које је након положеног правосудног испита, у смислу члана 20. тачка 4. овог закона, радило најмање пет година на пословима струке.

У поступку оцјењивања уставности оспорене одредбе Закона о нотарима Суд је утврдио да Закон о измјенама и допуни Закона о нотарима („Службени гласник Републике Српске“ број 20/10), одредбом члана 1. прописује да се у Закону о нотарима („Службени гласник Републике Српске“ бр. 86/04, 2/05, 74/05, 76/05, 91/06 и 37/07) мијења члан 6. тако да гласи: „полагању нотарског испита може приступити лице које је након положеног правосудног испита, у смислу члана 20. тачка 4. Закона о нотарима, радило најмање пет година на пословима струке“.

С обзиром на то да је у току поступка оспорена одредба Закона о нотарима усаглашена са Уставом, а Суд није оцијенио да треба донијети одлуку због тога што нису отклоњене посљедице неуставности, одлучено је да се обустави поступак за оцјењивање уставности члана 6. Тачка 1. Закона о нотарима.

(Рјешење број: У- 43/09 од 31. јануара 2011. године)

ЗАКОН О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ – ПРЕЧИШЋЕНИ ТЕКСТ

Суд је утврдио да је Законодавни одбор Народне скупштине у конкретном случају прекорачио своја овлашћења из члана 133. Закона о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку, будући да је поменути измјенама измијенио закон, те да је на тај начин дошло до повреде начела из члана 70. став 1. тачка 2. Устава, према којем је у искључивој надлежности Народне скупштине да доноси законе.

И з о б р а з л о ж е њ а

Војислав Димитријевић из Бање Луке дао је Уставном суду Републике Српске иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности чл. 137. до 467. Закона о кривичном поступку – пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“ број 100/09). Оспоравајући уставност одредаба пречишћеног текста Закона о кривичном поступку, давалац иницијативе наводи да су, прије свега, измијење нумеричке ознаке у односу на основни текст Закон о кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ бр. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09 и 92/09), те као примјер наводи члан 136а. основног текста који по својој садржини одговара одредби члана 137. пречишћеног текста и члан 285. основног текста који по својој садржини одговара одредби члана 293. пречишћеног текста. Поред тога, према наводима давоца иницијативе, измијењен је и садржај појединих законских одредби и то у случајевима када се једном законском одредбом упућује на другу одредбу истог закона. Као примјер овакве измјене давалац иницијативе наводи одредбу члана 429. стр 3. основног закона у којој се упућује на одредбе члана 425. став 1. тач. а) и б), која одредба је у пречишћеном тексту означена са бројем 446, а упућује на одредбе члана 442. став 1. тач. а) и б) и члан 215. На овај начин је, по мишљењу давоца иницијативе, Законодавни

одбор Народне скупштине Републике Српске, прекршио члан 70. став 1. тачка 2. Устава, који утврђује искључиву надлежност Народне скупштине за доношење закона. Уз то, по мишљењу даваоца иницијативе, оспорени Закон о кривичном поступку – пречишћени текст није донесен на основу приједлога овлашћеног предлагача, већ је то учињено по службеној дужности, што је у супротности са одредбом члана 76. Устава, која је замијењена Амандманом XXXVII на Устав, који не познаје могућност доношења закона по властитој иницијативи. Поред тога, према наводима даваоца иницијативе, оспорене одредбе пречишћеног текста Закона о кривичном поступку, као ни закон у цјелини, не стављају ван снаге основни текст овог закона, тако да је потпуно иста материја регулисана са два важећа закона, која се разликују прије свега по нумеричким ознакама, али и по садржају. С обзиром на то, да се не зна који од прописа треба примјењивати, по мишљењу даваоца иницијативе, повријеђена је одредба члана 5. алинеја 5. Устава, која прописује да се уставно уређење Републике Српске темељи на владавини права. Имајући у виду да је оспореним одредбама пречишћеног текста мијењан основни текст закона, то исти сагласно одредби члана 80. Устава, која је замијењена тачком 2. Амандмана XL на Устав, по мишљењу даваоца иницијативе, морао бити проглашен указом предсједника Републике, а што у конкретном случају није учињено. Предлаже да Суд утврди да оспорене одредбе Закона о кривичном поступку – пречишћени текст нису у сагласности са Уставом. Осим наведеног, давалац иницијативе предлаже да Уставни суд, на основу члана 115. став 1. тачка 1. Устава, допуњеног Амандманом XLII на Устав Републике Српске, о уоченим појавама неуставности у начину израде пречишћеног текста обавијести Народну скупштину Републике Српске.

У поступку оцјењивања уставности оспорених одредби пречишћеног текста Закона о кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број 100/09), Суд је имао у виду одредбу члана 5. Устава Републике Српске, којом је утврђено да се уставно уређење Републике Српске темељи, поред осталог, на владавини права. Поред тога, Суд је имао у виду одредбу члана 69. став 2.

Устава, која је допуњена тачком 1. Амандмана LXXVI на Устав Републике Српске, према којој законодавну власт у Републици Српској врше Народна скупштина и Вијеће народа, те одредбу члана 70. став 2. Устава, према којој Народна скупштина доноси законе, друге прописе и опште акте. Такође, Суд је имао у виду да је чланом 76. Устава, који је замијењен Амандманом XXXVIII на Устав Републике Српске, утврђено да право предлагања закона, других прописа и општих аката имају предсједник Републике, Влада, сваки народни посланик или најмање 3.000 бирача, као и тачку 4. став 1. члана 80. Устава, која је замијењена тачком 2. Амандмана XL, а којом је, поред осталог, утврђено да предсједник Републике указом проглашава закон у року од седам дана од дана његовог усвајања у Народној скупштини.

Поред наведених уставних одредби, Суд је имао у виду члан 133. Закона о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број 119/08), којим се овлашћује Законодавни одбор Народне скупштине Републике Српске да утврди пречишћени текст Закона о кривичном поступку.

Полазећи од садржине наведених одредаба Устава Суд је утврдио да су Народна скупштина и Вијеће народа носиоци законодавне власти у Републици Српској, те да је закон нормативни акт који се доноси на начин и у поступку који је утврђен Уставом. Суд је, осим наведеног, утврдио да пречишћени текст закона утврђује законодавни одбор, као радно тијело законодавног органа, и то на основу овлашћења датог у самом пропису чији се пречишћени текст утврђује. При томе, по оцјени Суда, пречишћени текст закона не смије задирати у систематику законског текста, нити у бројчане ознаке законских одредби, које су саставни дио текста закона. Наиме, законске одредбе у пречишћеном тексту треба систематизовати по редослиједу који је одредио законодавац, при чему није дозвољено мијењати бројчане ознаке законских одредби одређене у основном тексту закона, односно у његовим измјенама и допунама, а испод сваког члана или става који је накнадно измијењен или допуњен треба означити број „Службеног гласника Републике Српске“ у којима је измјена објављена и датум ступања на снагу.

Исто тако, уколико је измјенама или допунама закона поједина одредба брисана, у пречишћеном тексту мора бити наведена бројчана ознака члана или става која је брисана, уз истовремено навођење броја „Службеног гласника Републике Српске“ у којима је брисање извршено, те навођење датума ступања на снагу извршене измјене. С обзиром на наведено Суд је оцијенио да пречишћени текст закона мора служити као вјеродостојан извор података о одредбама садржаним у основном тексту одређеног закона, као и његовим каснијим измјенама и допунама, јер само у том случају испуњава своју сврху и може представљати акт који се може ваљано користити.

У вези са наводима даваоца иницијативе да је оспореним одредбама пречишћеног текста Закона о кривичном поступку извршена измјена основног текста овог закона, Суд је извршио увид у Закон о кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број 50/03), те измјене и допуне овог закона објављене у „Службеном гласнику Републике Српске“ бр. 111/04, 115/04, 29/07, 68/07, 119/08, 55/09, 80/09, 88/09 и 92/09 и утврдио да је Законодавни одбор Народне скупштине Републике Српске, у пречишћеном тексту Закона о кривичном поступку измијенио бројчане ознаке чланова Закона тако што је испустио све оне које су садржавале словне допунске ознаке чланова и замијенио их бројчаним ознакама. Тако, примјера ради, члан 136а), који је чланом 34. Закона о изменама и допунама Закона о кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број 119/08) додат последије члана 136. Закона о кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ бр. 50/03, 111/04, 115/04, 29/07 и 68/07) одговара по својој садржини оспореној одредби члана 137. пречишћеног текста закона. Посљедично, последије оваквих измјена настале су измјене и у свим даљњим одредбама, тако да је задња законска одредба пречишћеног текста добила број 467, док је у основном тексту Закона то био број 450. Осим наведених измјена у бројчаним ознакама, Суд је утврдио да је дошло и до измјена и у самом садржају законског текста чланова који упућују на друге чланове овог закона на начин да је измијењена бројчана ознака члана на који се упућује.

Тако је, на примјер, измијењен текст одредбе члана 429. основног закона која гласи: „Накнада штете не припада лицу које је својим недопуштеним поступцима проузроковало лишење слободе. У случајевима из става 1. овог члана искључено је право на накнаду штете иако су постојале околности из члана 425. став 1. тач. а) и б) или ако је поступак обустављен на основу члана 207. овог закона“. Одредба члана 446. став 3. пречишћеног текста закона, која би по својој садржини требало да одговара наведеној одредби члана 429. основног текста Закона гласи: “Накнада штете не припада лицу које је својим недопуштеним поступцима проузроковало лишење слободе. У случајевима из тачке 1. става 1. овог члана искључено је право на накнаду штете иако су постојале околности из члана 442. став 1. тач. а) и б) или ако је поступак обустављен на основу члана 215. овог члана“. Сагласно изложеном, Суд је утврдио да је измјенама бројчаних ознака чланова закона као и бројчаних ознака чланова на које се упућује у појединим законским одредбама измијењен основни закон.

Суд је утврдио да је Законодавни одбор Народне скупштине у конкретном случају прекорачио своја овлашћења из члана 133. Закона о измјенама и допунама Закона о кривичном поступку, будући да је поменути измјенама измијенио закон, те да је на тај начин дошло до повреде начела из члана 70. став 1. тачка 2. Устава, према којем је у искључивој надлежности Народне скупштине да доноси законе.

(Одлука број: У-16/10 од 15. новембра 2011. године)

ЗАКОН О ПЕНЗИЈСКОМ И ИНВАЛИДСКОМ ОСИГУРАЊУ

Суд је оцијенио да је оспореном законском одредбом доведено у питање и једно од темељних уставних начела на којем почива уставно уређење Републике, а то је начело социјалне правде утврђено чланом 5. став 1. алинеја 3. Устава Републике Српске. Начело социјалне правде представља једну од највиших

вриједности демократског друштва, а оспореним нормирањем се неминовно омогућава стварање разлика унутар категорија лица која стичу право на старосну пензију, што није у складу са Уставом Републике Српске.

И з о б р а з л о ж е њ а

Оспореним чланом 199. Закона о пензијском и инвалидском осигурању (“Службени гласник Републике Српске” бр. 32/00 и 34/00) прописано је да Влада Републике може, изузетно од члана 46. и 48. овог закона, лицу које има посебне заслуге за друштвени, политички, привредни и културни развој Републике, као и одбрану Републике, признати право на старосну пензију без обзира да ли испуњава услове за стицање права по овом закону или одредити већи износ пензије од износа који би припадао по одредбама овог закона (став 1). Ово право признато је и члановима уже породице умрлог лица из става 1. овог члана (став 2. и 3). Ставом 4. и 5. истог члана прописано је да наведена пензија не може износити више од троструког износа просјечне плате остварене у Републици у мјесецу који претходи мјесецу за који се исплаћује пензија, и да се усклађује сагласно члану 133. овог закона.

У поступку оцјењивања уставности оспорене одредбе Закона о пензијском и инвалидском осигурању Суд је имао у виду да је тачком 12. Амандмана XXXII на Устав Републике Српске утврђено да Република, између осталог, уређује и обезбјеђује социјално осигурање и друге облике социјалне заштите, из чега произлази и надлежност за уређење пензијског и инвалидског осигурања, као посебног дијела социјалног осигурања. Суд је, такође, имао у виду и да је чланом 43. став 1. Устава Републике Српске утврђено да се право запослених и чланова њихових породица на социјалну сигурност и социјално осигурање уређује законом и колективним уговором. Треба истаћи да Устав овим или другим одредбама не гарантује обим права по основу социјалног осигурања, што значи ни обим права на пензију, и да остваривање ових права зависи, прије

свега, од материјалних могућности друштва и висине средстава која се намјенски издвајају у ову сврху.

Сагласно наведеним уставним одредбама, Законом о пензијском и инвалидском осигурању установљено је пензијско и инвалидско осигурање грађана и уређена права и обавезе по овом основу. Чланом 4. овог Закона је прописано да средства за пензијско и инвалидско осигурање обезбјеђују, у складу са законом, осигурана лица, послодавци и Република Српска. Круг лица која су обавезно осигурана на пензијско и инвалидско осигурање одређен је чланом 11. у вези са чланом 12. Закона, док су чл. 46. и 48. (чл. 75. и 77. пречишћеног текста) овог закона утврђени услови за стицање права на старосну пензију, и пензијски основ за одређивање старосне и инвалидске пензије (изузетак је дозвољен оспореним чланом 199, односно чланом 246. пречишћеног текста).

Имајући у виду напријед наведене уставне и законске одредбе Суд је оцијенио да је оспореном одредбом Закона о пензијском и инвалидском осигурању, којом је Влада Републике овлашћена да може изузетно лицу које има посебне заслуге за друштвени, политички, привредни и културни развој Републике, те одбрану Републике, као и члановима његове породице признати право на старосну пензију без обзира да ли испуњава услове за стицање права на пензију по овом закону или му одредити већи износ од износа који би му припадао по одредбама овог закона, доносилац Закона повриједио уставни принцип подјеле власти из члана 69. Устава Републике Српске, према којем уставотворну и законодавну власт остварује Народна скупштина а извршну власт врши Влада, јер је тачком 12. Амандмана XXXII на Устав Републике Српске и чланом 43. Устава утврђено да Република уређује и обезбјеђује ову правну материју. Сагласно томе, Народна скупштина, као законодавни орган, није могла своје овлашћење утврђено Уставом пренијети на Владу, која као извршни орган за то није надлежна.

Поред повреде начела подјеле власти из члана 69. Устава Републике Српске, Суд је оцијенио да је оспореним нормирањем дошло и до повреде начела равноправности грађана из члана 10. Устава, с обзиром на то да је доносилац Закона оспореном одред-

бом овластио Владу да без законом утврђених мјерила и критерија издвоји одређена лица и додијели им привилегован положај у односу на све остале грађане којима су према одредбама овог закона прописани услови за стицање права на старосну пензију. Оспореном одредбом законодавац је омогућио да се на поједина лица не односе услови који се односе на све остале грађане у истој правној ситуацији, што је противно Уставу Републике Српске.

Суд је оцијенио да је оспореном законском одредбом доведено у питање и једно од темељних уставних начела на којем почива уставно уређење Републике, а то је начело социјалне правде утврђено чланом 5. став 1. алинеја 3. Устава Републике Српске. Начело социјалне правде представља једну од највиших вриједности демократског друштва, а оспореним нормирањем се неминовно омогућава стварање разлика унутар категорија лица која стичу право на старосну пензију, што није у складу са Уставом Републике Српске.

(Одлука број: У-64/02 од 31. јануара 2011. године)

ПРАВИЛНИК О ДОДЈЕЛИ СТУДЕНТСКИХ СТИПЕНДИЈА

Суд је оцијенио да оспорена одредба члана 6. Правилника о додјели студентских стипендија није у несагласности са одредбама члана 38. Устава Републике Српске, према којој свако има право на школовање под једнаким условима и да је сваком под једнаким условима доступно високошколско образовање са одредбом члана 10. став 1. б) Закона о студентском стандарду, према којој студенти имају право на студентску стипендију, као ни са осталим наведеним уставним и законским одредбама. Имајући у виду наведено, као и то да је министар просвјете и културе, на основу наведених законских одредаба и у оквиру датог уставног овлашћења, оспореном одредбом члана 6. Правилника о додјели студентских стипендија прописао услове, критеријуме и обим у којем се остварује једно од права студентског стандарда – право на студентску стипендију, по оцјени Суда,

неспорно је да овом одредбом није угрожено право на образовање из члана 2 Протокола бр. 1 Европске конвенције о људским правима, којом се гарантује да нико не може бити лишен права на образовање и да ће држава у вршењу свих својих функција у области образовања и наставе поштовати право родитеља да обезбиједи образовање и наставу који су у складу њиховим вјерским и филозофским увјерењима, као ни истовјетно право гарантовано чланом 26. Опште декларације о правима човјека и чланом 13. Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима.

И з о б р а з л о ж е њ а

Правилник о додјели студентских стипендија („Службени гласник Републике Српске“ број 101/10) министар просвјете и културе у Влади Републике Српске донио је на основу члана 16. став 8. Закона о студентском стандарду („Службени гласник Републике Српске“ број 34/08) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“ бр 118/08, 11/09, 74/10 и 86/10).

У поступку оцјењивања уставности и законитости оспореног члана 6. Правилника о додјели студентских стипендија Суд је имао у виду члан 38. Устава Републике Српске, којим је утврђено да свако има право на школовање под једнаким условима (став 1) и да је сваком под једнаким условима доступно средњошколско и високошколско образовање (став 3), као и одредбу члана 68. став 1. тачка 12. Устава, којом је утврђено да Република Српска, између осталог, уређује и обезбјеђује систем у области образовања.

Такође, Суд је утврдио да је Законом о студентском стандарду („Службени гласник Републике Српске“ број 34/08) прописано да: студентски стандард је дјелатност од општег интереса којом се стварају материјални и други услови за стицање високог образовања... (члан 1); студенти имају право на студентску стипендију (члан 10. став 1, б)); права из овог закона остварују лица која имају статус студента у Републици и која су држављани Босне и Хер-

цеговине, а та права могу остварити и држављани других држава са којима Република, односно Босна и Херцеговина има потписан споразум из области студентског стандарда и то у обиму и садржају предвиђеним тим споразумом (члан 12); право на студентску стипендију имају редовни студенти који су први пут уписани у одговарајућу годину студија (став 1) студент има право само на једну стипендију из јавних извора финансирања (став 3) министар просвјете и културе доноси правилник о додјели студентских стипендија (став 8) ради остваривања права из става 1. овог члана обезбјеђују се средства из буџета Републике (члан 16) и, ступањем на снагу овог закона престају да важе одредбе Закона о ученичком и студентском стандарду („Службени гласник Републике Српске“ број 18/94) које се односе на уређивање студентског стандарда (члан 30).

Законом о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“ број 73/10), чланом 3. став 1. з), између осталог, прописано је: да се високо образовање заснива на равноправности високошколских установа, без обзира на облик својине; чланом 5. став (1) – да приступ високом образовању имају сва лица која су завршила четворогодишњу средњу школу у Републици и Босни и Херцеговини, као и ученици који су завршили средњу школу у иностранству, и став (5) – да приступ високом образовању не може бити ограничен директно или индиректно на основу пола, расе, сексуалне оријентације, физичког или другог недостатка, брачног стања, боје коже, језика, вјероисповијести, политичког или другог мишљења, националног, етничког или социјалног поријекла, везе са неком националном заједницом, имовине, рођења, броја година или неког другог статуса; чланом 113. б) – да је Влада надлежна да обезбјеђује средства јавним високошколским установама за финансирање сва три циклуса наставе ..., и чланом 135. став (1) – да се средства за обављање дјелатности високог образовања јавним високошколским установама обезбјеђују из сљедећих извора: а) буџета Републике, б) властитих прихода, в) буџета јединица локалне самоуправе, г) донација и д) других извора став (2) – да средства за обављање дјелатности високог образовања приватним

високошколским установама обезбјеђује оснивач из слjedeћих извора: а) властитих прихода, б) донација и в) других извора те став (3) – да новчана средства из ст. (1) и (2) овог члана припадају високошколској установи и организационој јединици која их је остварила и користе се у складу са законом, статутом и усвојеним финансијским планом.

Законом о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“ број 118/08, 11/09, 74/10 и 86/10) прописано је да Министарство просвјете и културе обавља управне и друге стручне послове који се односе на (између осталог) стипендирање студената у Републици и иностранству (члан 19) и да министар представља министарство, доноси прописе и рјешења у управним и другим појединачним стварима(члан 82. став 2).

Суд је оцијенио да оспорена одредба члана 6. Правилника о додјели студентских стипендија није у несагласности са одредбама члана 38. Устава Републике Српске, према којој свако има право на школовање под једнаким условима и да је сваком под једнаким условима доступно високошколско образовање са одредбом члана 10. став 1. б) Закона о студентском стандарду, према којој студенти имају право на студентску стипендију, као ни са осталим наведеним уставним и законским одредбама. Наиме, оспорена одредба Правилника, по оцјени Суда, израз је политике високошколског образовања у Републици Српској која се, поред осталог, остварује и одређивањем категорија студената за додјелу студентских стипендија. Одређивање круга лица у области студентског стандарда који студирају на приватним високошколским установама, односно високошколским установама које се не финансирају из буџета Републике, којима се додјељују студентске стипендије само у категорији успјешних студената првог циклуса студија, и то до 10% од укупног финансијског износа планираног за стипендије у наведеној категорији, по оцјени Суда, није супротно релевантним одредбама Устава, Закона о студентском стандарду, као ни Закона о високом образовању, јер ниједном од тих одредаба се ниједном студенту не гарантује у ком обиму може користити ово право. Очигледно је да је прописивање различитих категорија студената,

критеријума и обима права на студентску стипендију ствар цјелисходности доносиоца акта, коју Уставни суд, према члану 115. Устава, није надлежан да оцјењује. Наиме, оспореном одредбом Правилника се, сагласно одредбама наведених закона, само ближе одређује круг корисника овог вида студентског стандарда, због чега, по оцјени Суда, не стоје тврдње даваоца иницијативе да се овом одредбом онемогућавају студенти и њихови родитељи у остваривању основног права на образовање, односно слободи избора образовања. Поред тога, Суд је оцијенио да, имајући у виду наведене законске одредабе којима је утврђена обавеза буџетског финансирања само јавних високошколских установа, прописивање права на студентску стипендију и студентима високошколских установа које се не финансирају из буџета Републике, као у оспореној одредби, може да буде само допринос, а не сметња у остваривању права студената на слободан избор образовања и њихово опредјељење на којој високошколској установи ће студирати. Управо због тога су, по оцјени Суда, неосновани наводи из иницијативе да су на основу оспорене одредбе Правилника студенти високошколских установа које се не финансирају из буџета ограничени у приступу високом образовању, јер је очигледно да су они то право остварили уписом на високошколску установу и то под истим, законом прописаним условима, да имају завршену четворогодишњу средњу школу у Републици и Босни и Херцеговини, односно завршену средњу школу у иностранству, те без ограничења по основу, пола, расе,... Имајући у виду наведено, као и то да је министар просвјете и културе, на основу наведених законских одредаба и у оквиру датог уставног овлашћења, оспореном одредбом члана 6. Правилника о додјели студентских стипендија прописао услове, критеријуме и обим у којем се остварује једно од права студентског стандарда – право на студентску стипендију, по оцјени Суда, неспорно је да овом одредбом није угрожено право на образовање из члана 2 Протокола бр. 1 Европске конвенције о људским правима, којом се гарантује да нико не може бити лишен права на образовање и да ће држава у вршењу свих својих функција у области образовања и наставе поштовати право родитеља да обезбиједи образовање и наставу који

су у складу са њиховим вјерским и филозофским увјерењима, као ни истовјетно право гарантовано чланом 26. Опште декларације о правима човјека и чланом 13. Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима.

(Рјешење број: У-70/10 од 18. марта 2011. године)

**ОБАВЕЗА ПЛАЋАЊА ДОПРИНОСА
ПЕНЗИОНЕРА КОЈИ ЈЕ ЗАСНОВАО РАДНИ ОДНОС,
А ИСТОВРЕМЕНО ЗАДРЖАО ПЕНЗИЈУ**

Како давалац иницијативе у остављеном року није отклонио наведене недостатке, Суд је, на основу члана 38. став 1. тачка 3. Закона о Уставном суду Републике Српске – пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“ број 54/05), одлучио да не прихвати дату иницијативу

И з о б р а з л о ж е њ а

Лука Видовић из Бијељине дао је Уставном суду Републике Српске иницијативу за покретање поступка за оцјењивање уставности обавезе плаћања доприноса пензионера који је засновао радни однос, а истовремено задржао пензију. У поднеску се констатује да има много пезионера, како се наводи, доброг здравственог стања и који имају вољу и интерес да обављају одређени посао, односно заснују радни однос, што је вишеструка корист за послодавца и за Републику, те да тиме нико није угрожен. По мишљењу даваоца иницијативе, пензионер који је засновао радни однос и доприноси повећању друштвеног производа Републике „кажњен“ је утврђеном обавезом плаћања доприноса, док је вриједност свих доприноса које је тај пензионер плаћао до момента пензионисања девалвирала. Стога, давалац иницијативе тражи од Уставног Суда Републике Српске мишљење о уставности плаћања доприноса пензионера који је у складу са Законом засновао радни однос, а истовремено задржао пуну пензију.

Како давалац иницијативе у остављеном року није отклонио наведене недостатке, Суд је, на основу члана 38. став 1. тачка 3. Закона о Уставном суду Републике Српске – пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“ број 54/05), одлучио да не прихвати дату иницијативу.

(Рјешење број: У-61/09 од 14. априла 2011. године)

ЗАКОН О РАДУ

По оцјени Суда, законодавац је овлашћен да својим прописом уређује, поред осталог, и услове и начин отказа уговора о раду изабраном представнику радника у савјету радника или у органима синдиката мимо режима прописаног за остале раднике. Наиме, прописивање посебних случајева престанка радног односа у смислу члана 118. Закона о раду („Службени гласник Републике Српске“ број 38/00) и члана 17. Закона о измјенама и допунама Закона о раду („Службени гласник Републике Српске“ број 47/02) ствар је законодавне политике која излази из оквира надлежности Уставног суда одређеној чланом 115. Устава Републике Српске. Овај вид заштите наведених представника, утврђен оспореним законским одредбама, по оцјени Суда, не доводи у питање уставни принцип правне једнакости из члана 10. Устава с обзиром на то да се односи једнако на сва лица која се налазе у истој правној ситуацији обухваћеној тим одредбама. Утврђивање категорије лица којима послодавац може отказати уговор о раду за вријеме обављања њихове функције и једну годину након истека функције само уз претходну сагласност министра надлежног за послове рада, ствар је законодавне политике и уређивања одређених односа и у границама је уставног овлашћења законодавца садржаних у одредбама члана 39. ст. 1, 3. и 4. и члана 10. Устава Републике Српске. Суд је оцијенио да ни остала питања цјелисходности и оправданости оспорених рјешења Закона о раду и могућности да се она измијене од стра-

не законодавца, посебно са аспекта услова именовања у органе синдиката, нису у његовој надлежности утврђеној чланом 115. Устава Републике Српске.

И з о б р а з л о ж е њ а

„Унаметал“ АД из Новог Града приједлогом је покренуло поступак за оцјењивање уставности члана 131. Закона о раду – пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“ број 55/07). У приједлогу су наведени разлози због којих предлагач сматра да оспорена одредба није у сагласности са члановима 5. и 10. Устава Републике Српске. Наиме, у приједлогу је наведено да се овом одредбом крше начела једнакости и забране дискриминације и да у систему радних односа у тржишној привреди није дозвољено мијешање у сферу слободе уговарања, једнакости и недискриминације, како то чини оспорени члан 131. Закона о раду – пречишћени текст.

Суд је, прије свега, утврдио да су, у конкретном случају, оспорене одредбе члана 118. Закона о раду („Службени гласник Републике Српске“ број 38/00) и члана 17. Закона о измјенама и допунама Закона о раду („Службени гласник Републике Српске“ број 47/02), које одговарају члану 131. Закона о раду – пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“ број 55/07). У поступку оцјењивања уставности ових одредаба Суд је имао у виду одредбе тачке 12. Амандмана XXXII на Устав којим је утврђено да Република, између осталог, уређује и обезбјеђује радне односе, запошљавање, социјално осигурање и друге облике социјалне заштите, као и члана 39. ст. 1, 3. и 4. Устава према којем свако има право на рад и слободу рада, слободан је у избору занимања и запослења и под једнаким условима му је доступно радно мјесто и функција, те да запосленима може престати радни однос противно њиховој вољи на начин и под условима који су утврђени законом и колективним уговором. Такође, Суд је имао у виду и начело из члана 10. Устава којим је одређено да су грађани равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки пред законом и уживају исту правну заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припад-

ност, вјероисповијест, социјално поријекло, рођење, образовање, имовно стање, политичко и друго увјерење, друштвени положај или друго лично својство.

По оцјени Суда, законодавац је овлашћен да својим прописом уређује, поред осталог, и услове и начин отказа уговора о раду изабраном представнику радника у савјету радника или у органима синдиката мимо режима прописаног за остале раднике. Наиме, прописивање посебних случајева престанка радног односа у смислу члана 118. Закона о раду („Службени гласник Републике Српске“ број 38/00) и члана 17. Закона о измјенама и допунама Закона о раду („Службени гласник Републике Српске“ број 47/02) ствар је законодавне политике која излази из оквира надлежности Уставног суда одређеној чланом 115. Устава Републике Српске. Овај вид заштите наведених представника, утврђен оспореним законским одредбама, по оцјени Суда, не доводи у питање уставни принцип правне једнакости из члана 10. Устава с обзиром на то да се односи једнако на сва лица која се налазе у истој правној ситуацији обухваћеној тим одредбама. Утврђивање категорије лица којима послодавац може отказати уговор о раду за вријеме обављања њихове функције и једну годину након истека функције само уз претходну сагласност министра надлежног за послове рада, ствар је законодавне политике и уређивања одређених односа и у границама је уставног овлашћења законодавца садржаних у одредбама члана 39. ст. 1, 3. и 4. и члана 10. Устава Републике Српске.

Суд је оцијенио да ни остала питања цјелисходности и оправданости оспорених рјешења Закона о раду и могућности да се она измијене од стране законодавца, посебно са аспекта услова именовања у органе синдиката, нису у његовој надлежности утврђеној чланом 115. Устава Републике Српске.

(Одлука број: У-64/09 од 18. маја 2011. године)

ЗАКОН О ПЛАТАМА ЗАПОСЛЕНИХ У ОРГАНИМА УПРАВЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

И з о б р а з л о ж е њ а

Синдикат управе Републике Српске и Синдикат правосуђа Републике Српске из Бањалуке приједлогом су пред Уставним судом Републике Српске покренули поступак за оцјењивање уставности члана 5. став 3. Закона о платама запослених у органима управе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 118/07) и Закона о измјенама Закона о платама запослених у органима управе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 116/09). У приједлогу је наведено да су оспореним чланом 5. став 3. Закона о платама повријеђена права из члана 39. став 5. Устава Републике Српске, те права на колективно преговарање и социјални дијалог, гарантована члановима 10. и 41. Устава Републике Српске. Наиме, предлагачи сматрају да је оваквом законском одредбом омогућено да послодавци једнострано регулишу питање зарада на основу рада, а Законом о платама, по њиховом мишљењу, прописан је мањи обим права него чланом 65. Закона о раду – пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“ број 55/07).

У органима управе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 118/07) прописано је да су накнаде за топли оброк, зимницу, огрев и регрес урачунате у износ основне плате из става (2) овог члана и не могу се посебно исказивати.

Оспореним Законом о измјенама Закона о платама запослених у органима управе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 116/09) прописани су проценти за које се, за период од 1. јануара до 31. децембра 2010. године, умањују утврђени платни коефицијенти за обрачун плата запослених у органима државне управе, зависно од одређеног радног мјеста, платне групе и платне подгрупе.

У поступку оцјењивања уставности оспореног члана 5. став 3. Закона о платама запослених у органима управе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 118/07) и Закона о измјенама Закона о платама запослених у органима управе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 116/09), Суд је имао у виду да Устав Републике Српске утврђује: да су грађани Републике равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки су пред законом и уживају исту правну заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припадност, вјероисповијест, социјално поријекло, рођење, образовање, имовно стање, политичко и друго увјерење, друштвени положај или друго лично својство (члан 10); да свако на основу рада има право на зараду у складу са законом и колективним уговором (члан 39. став 5); да се слободе и права остварују, а дужности испуњавају на основу Устава, осим када је Уставом предвиђено да се услови за остваривање појединих од њих утврђују законом, као и да се законом може прописати начин остваривања појединих права и слобода када је то неопходно за њихово остваривање (члан 49. ст. 1. и 2); да Република уређује и обезбјеђује, између осталог, и радне односе (Амандман XXXII тачка 12, којим је замијењен члан 68), као и да закони, статuti, други прописи и општи акти морају бити у сагласности са Уставом, а прописи и други општи акти, са законом (члан 108).

Суд је утврдио да је законодавац у складу са наведеним уставним овлашћењима Законом о раду – пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске“ број 55/07), који се примјењује на све запослене, изузев у случају када су права, обавезе и одговорности запослених по основу рада у појединим областима уређена посебним законом, уредио општи режим радних односа, дакле и зарада (плата), накнада и других примања запослених. С тим у вези Суд је утврдио да је и Законом о платама запослених у органима управе Републике Српске, као посебним законом, у складу са наведеним уставним овлашћењем, другачије прописан начин утврђивања и обрачуна зарада (плата) и накнада и других примања запослених у органима управе Републике Српске у односу на Закон о раду. Наи-

ме, у члану 90. став 1. и члану 94. став 1. Закона о раду прописано је да радник остварује право на плату и накнаду плате у складу са колективним уговором, правилником о раду и уговором о раду.

Имајући у виду наведено Суд је оцијенио да прописивање као у оспореном члану 5. став 3. Закона о платама запослених у органима управе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 118/07) да су накнаде за топли оброк, зимницу, огрев и регрес урачунате у износ основне плате и да се не могу посебно исказивати – није у несагласности са наведеним уставним одређењем из члана 39. став 5, члана 49. ст. 1. и 2, Амандмана XXXII тачка 12, којим је замијењен члан 68 и члана 108. став 1. Устава Републике, јер законодавац има слободу да пропише на који начин ће, поред осталих, бити уређено и конкретно питање, као и слободу да то регулише једним или са више закона, на исти или различит начин, што је, по оцјени Суда, ствар законодавне политике коју Уставни суд, сагласно одредби члана 115. Устава, није надлежан да оцјењује. Поред тога, Суд је оцијенио да нема основа тврдњи предлагача да се оспореним Законом о измјенама Закона о платама запослених у органима управе Републике Српске врши дискриминација радника у утврђивању висине плата у односу на остале буџетске кориснике, јер се овај пропис односи једнако на све запослене у органима управе који се налазе у истим правним ситуацијама. Одређивање процената умањења одређених платних коефицијената, по оцјени Суда, такође је ствар законодавне политике, којом се не доводе у питање уставом зајемчене слободе, па ни слобода синдикалног организовања и дјеловања. Имајући у виду уставно начело да прописи и други општи акти, дакле и колективни уговори, морају бити у сагласности са законом, као и то да Устав не гарантује обим права по основу радних односа, Суд је оцијенио да оспореним одредбама наведених закона нису повријеђени ни уставни принципи социјалне правде и равноправности из чл. 5. и 10, као ни принцип синдикалног организовања и дјеловања из члана 41. Устава.